

EN GAMMEL NORDBO-BRØND

Af havebrugskonsulent *Hans Mosegaard*

Man har fortalt mig, at Upernaviarssuk betyder forårsstedet, og foråret var da også så småt ved at holde sit indtog den dag, da gartner P. E. Kjul Larsen og jeg kom til stedet efter en ganske eventyrlig skøn rejse over Island og Bluie W. I.

Forårsfornemmelserne blev dog holdt i skak af de store ismasser, som fjordvinden pressede ind mod vore kyster. Sejladsen blev vanskeliggjort i den grad, at vi en tid var i tvivl om, hvorvidt et natligt bål på Torskeøen var en bøn om hjælp eller blot et led i kogekunstens tjeneste.

Anden pinsedag forcerede vi farvandet til bunden af Kirkefjorden, hvor Hanning Høegh var i fuld gang med det mere havebrugsmæssige omkring den flotte fåreavlsbedrift, som der end ikke var optræk til, da jeg besøgte stedet for 10 år siden.

Jeg var straks klar over, at vor vært ved det hyggelige kaffebord havde forstand på andet end fåreavl, hvorfor jeg benyttede lejligheden til at få klarhed over forskelligt. Da jeg i forbindelse med omtale af Sarqaq-kulturen og dens eventuelle slægtskab med Ipiutak spurgte ham, hvad sidstnævnte ord kunne oversættes til, var han der øjeblikkelig med papir og blyant: en „ó“ med en smal landforbindelse, det smalle sted er Ipiutaken.

Og da vi så var inde på den slags, forfægtede han med stor styrke, at det rigtige Upernaviarssuk ligger på den modsatte side af farvandet, medens det sted, hvor planteavlsstationen er beliggende, egentlig skal hedde Upernaviarssusuak - men det er betydeligt lettere at skrive Upv., hvad den altid travle fåreavlsbestyrer Louis Jensen forlængst har fundet ud af.

Men det var som gartnere - som havefolk - vi var kommet derop, og der var nok at tage fat på. Selvom skovmanden Poul Bjerger allerede havde sørget for, at der var god gang i radiserne i mange af bænkevinduerne, så var det blot om at få fat i kultivator og rive for at berede jord til mere frø.

Allerede i det første vindue fangedes blikket af en stump forarbejdet vegsten og flere fulgte hurtigt efter: vævevægtsten af vegsten og skår af kar i mange dimensioner. Nå, det var ikke så mærkeligt, fordi hele stationens område jo er spækket med ruiner af gamle nordbobygninger og vel også rene eskimobebyg-

gelser nede ved stranden, men mag. Vebæk har lovet at kigge på de ting, ligesom han formentlig vil tage livet af min teori om, at en lille, men meget smukt beliggende ruin skulle være det til stedet hørende kapel.

Når ellers den lange og meget interimistiske vandledning fra elven var i orden, var der vand nok såvel til de hundreder af bænkevinduer som til det håndværkerhold, der i hastigt tempo tog fat på at bygge stationens egentlige hovedbygning; men når sommervandet hører op, så kan det knibe bl. a. fordi elven kan fryse til.

En dag fortalte Poul Bjerge, at sagnet ville vide noget om, at der skulle befinde sig en gammel nordbobrønd under en lodret klippevæg. Vegetationen på stedet tydede ganske vist på fugtighed og den lille vandpyt indbød til nærmere studier med spade og andet grej. Jeg måtte imidlertid ret langt ned, inden jeg fandt den lille vandstråle, der kom direkte ud af en sprække i fjeldet. Ved oprensningen af bassinet foran kilden kom der en stor flad sten til syne, så ganske åbenbart den, hvorpå man i sin tid havde stået, når der skulle øses vand. Når afløbet var rensset op, stod vandet ca. 5 cm under stenens overflade. Der blev fundet ikke grønlandsk træ samt et enkelt stykke vegsten, og yderligere oprensning vil sikkert bringe mere for dagen.

Det var dog de ikke særlig talrige, heller ikke særlig fede regnorme, som lod sig pille ud af mudderet, der vakte vild rædsel, idet man antog dem for giftige. At jeg omhyggeligt samlede dem op og bar dem over i den karm, hvor der lige var plantet musevikker, fandt man aldeles uforståeligt. Måske regnormene er af samme nordiske afstamning som musevikkerne, hvis besætning af kromosomer peger mere mod Norden end landets øvrige bevoksning, ja det er måske den eneste plante, der har holdt sig i live siden nordbotiden.

Den dag, da vi hentede vikkerne næsten ovre ved Sermilikfjorden, lå der helt oven på jorden ved siden af en højtbeliggende nordboruin i nærheden af Kags-siarssuk en nydelig udformet vævevægtsten, og „kamikposten“ bragte en tilsvarende fra den modsatte side af fjorden endda forsynet med runeagtige tegn. Overalt, hvor jeg kom frem, blev der råbt: uvkusigssaq, fordi man allerede havde erfaret, at jeg var ude efter denne stenart, som der forresten nok er muligheder i også i dag, hvor hobbyfolk sikkert vil kaste sig over den, såfremt den blot bliver tilbudt hernede i passende blokke.

Selvom sporene fra Marmorilik skræmmer, vil jeg tro, at en mere husflidsbetonet „eksport“ af vegsten vil kunne betale sig.

Julianehåb har ingen andre muligheder for at lade sig høre i æteren end det, den lokale station kan præstere; men ad underlige veje fik Louis Jensen fremskaffet såvel båndoptager som speaker med det formål dels at optage en rundbordssamtale mellem os havefolk om landets muligheder for at blive mere selvforsynende med

såvel de spiselige produkter som den hygge, haven kan føre ind i tilværelsen, og dels en mere arkæologisk betonet samtale med mag. Vebæk, under hvilken jeg fremsatte det forslag, at alle, ikke mindst fåreavlerne, burde samle alt hvad der kom frem, selv de mindste skår, af fortidens utensilier og deponere dem på fåreavlsstationen, hvor så museets embedsmænd ved lejlighed kunne kigge på dem. Hvorvidt båndene er blevet udsendt over Godthåb Radio ved jeg ikke, men at der var god grund til at fremsætte appellen fik vi vished for allerede dagen efter, da vi i Narssaq erfarede, at en stor skål tæt besat med runer var forduftet, efter at danske håndværkere havde været på besøg i det pågældende hjem.

Nå, ugerne gik, og min orlov var ved at løbe ud. Men samtidig med, at radiser, salat og gulerødder voksede sig store, samlede jeg på erfaringer vedrørende grønlandsk jord og klima. Førstnævnte er en slags svampedyne, rig på uomsatte organiske stoffer, som kræver at komme i den temperatur, som et glasdække kan yde, for at blive omsat til færdig plantenæring.

En i sommertiden ret usædvanlig sydostenstorm gjorde mig helt sikker i min antagelse af, at plastik ikke er noget for Grønland, derimod glas i store mængder. Kan det hernede betale sig at dyrke en mængde ting under glas, må det da være endnu bedre deroppe, hvor man altid har den beskyttelse, som fragtudgifterne andrager, og så den fordel, som den store mængde lys i sommertiden er. Dertil kommer den friskhed, som de hjemmeavlede produkter har fremfor de, der skal over havet. Behovet er stort.

Nærværende skal dog ikke opfattes som en lærebog i havedyrkning - en sådan er under udarbejdelse - jeg havde i den anledning planlagt at ville have opsøgt dir. Christensen for at præje ham for en del af sine mange erfaringer, men hr. Christensens pludselige død forhindrede dette - ligesom føhnstormen satte en stopper for afhentning af alle de smukke kranse, vi havde fremstillet til hans bære. Tragisk at kun en enkelt af de fåreavlere, som han har betydet så meget for, formåede at komme tilstede.

*Artiklens forfatter
fotograferet ved den gamle nordbo-brønd.*

Der var også storm over Skovfjorden, da lægen fra Narssaq og jeg - noget betænkelige - søgte at nå til basen i en ikke overstor motorbåd; men betænkelighederne svandt bort i det øjeblik, da „Remmesæl“ dukkede op for at undsætte os. Tak for hjælpen, kaptajn Christensen!

Tak også til de flinke geologer, der ydede os såvel husly som god forplejning i de 5 døgn, vi måtte ligge over, inden maskinen fra Island fik mod til at lande uden enhver form for radioassistance.

Just som jeg troede, at eventyret var ved at drukne i islandsk regnvejr, skulle det åbenbart først til at begynde. Medens der ikke var nogen lejlighed til direkte rejse til Kastrup, stod en maskine klar for Mesters Vig, og så gælder det blot om at hoppe på.

Den tur med stigende sol ind over Staunings Alper er uforglemmelig. Jeg tror, at de mange drabeligt udstyrede skotter, som agtede sig på tindebestigning, følte det samme, og da jeg fortalte, at det netop var 45 år siden, jeg selv havde erhvervet mig et internationalt certifikat, blev jeg det på det nærmeste optaget i klanen.

Efterskrift - som er det artigste.

Et brev fra Grønland oplyser, at der kun er faldet 8 mm regn i juli mod 130 i fjor. Elven er tørret ud, og der findes ikke andet drikkevand end det, der kan hentes fra „min“ gamle nordbobrønd! Man sender mig mange venlige tanker i den anledning - skal vi lade dem gå videre til den tid, da kilden også genspejlede lyse nordbøjne?